

Väljaandja:  
Akti liik:  
Teksti liik:  
Jõustumise kp:  
Avaldamismärge:

Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium  
määrus  
algtekst  
10.05.2013  
RT I, 15.05.2013, 3

## **Kriminaalmenetluse seadustiku § 385 p 26 põhiseaduspärasuse kontroll**

Vastu võetud 10.05.2013

### **RIIGIKOHUS**

#### **PÕHISEADUSLIKKUSE JÄRELEVALVE KOLLEEGIUM**

#### **MÄÄRUS**

<b>Kohtuasja number</b>	3-4-1-1-13
<b>Otsuse kuupäev</b>	10. mai 2013
<b>Kohtukoosseis</b>	Eesistuja Märt Rask, liikmed Tõnu Anton, Eerik Kergandberg, Lea Kivi ja Jaak Luik
<b>Kohtuasi</b>	<b>Kriminaalmenetluse seadustiku § 385 p 26 põhiseaduspärasuse kontroll</b>
<b>Menetluse alus</b>	Tallinna Ringkonnakohtu 7. jaanuari 2013. a määrus kohtuasjas nr 1-10-11106
<b>Asja läbivaatamine</b>	Kirjalik menetlus

#### **RESOLUTSIOON**

**Tunnistada, etkriminaalmenetluse seadustiku § 385 p 26 oli Tallinna Ringkonnakohtu 7. jaanuari 2013. a määruse tegemise ajal põhiseadusega vastuolusosas, milles ei võimaldanud esitada määruskaebust maakohtu täitmiskohtunikukriminaalmenetluse seadustiku § 428 lg 2 alusel tehtud määruse peale, millega pööratakse karistusseadustiku § 69 lg 6 järgi täitmiseleüldkasuliku tööga asendatud vangistus.**

#### **ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK**

1. Harju Maakohustunnistas 25. oktoobri 2010. a otsusega Rodion Uzjakovilühimenetluses süüdi karistusseadustiku (KarS) § 200 lg 2 p 7 järgi ja karistas teda vangistusega kaheks aastaks. KarS § 68 lg-1e 1tuginedes arvestas kohus karistusaja hulka eelvangistuses viibitud 2 päevaja luges ärakandmisele kuuluvaks karistuseks 1 aasta 11 kuud ja 28 päevavangistust.
2. Kohus asendas KarS § 69lg 1 alusel vangistuse 1436 tunni üldkasuliku tööga ja kohustas KarS § 69lg 4 alusel R. Uzjakovi üldkasuliku töö tegemise ajal järgimakontrolinõudeid KarS § 75 kohaselt.
3. Kriminaalhooldaja esitas 30. oktoobril 2012 kohtule erakorralise ettekande taotlusega pöörata R. Uzjakovile mõistetud ja ärakandmata karistus täitmisele, kuna R. Uzjakov ei teinud üldkasulikku tööd koostatud ajakava järgi. Süüdimõistetud põhjendas kohustusest kõrvalehoidmist perekonna raskemajandusliku olukorraga ja hõivatusega põhitöökohal.
4. Harju Maakohus pööras 27. novembri 2012. a määrusega KarS § 69 lg 6 jakriminaalmenetluse seadustiku (KrMS) § 428 alusel R. Uzjakovile mõistetud vangistuse täitmisele. Kohtumääruse tegemise ajal oli R. Uzjakovile tegemata 636 üldkasuliku töö tundi, mis vastab 10 kuu ja 18 päeva pikkusele vangistusele. Harju Maakohus selgitas määruses, et tulenevalt KrMS § 385 p-st 26 ei saa KrMS § 428 alusel vangistuse täitmisele pööramise kohta tehtud määrust määruskaebe korras vaidlustada.
5. R. Uzjakovikaitsja A. Liskmann esitas Harju Maakohu määruse peale määruskaebuse, milles leidis, et KrMS § 385 p 26 on põhiseadusega vastuolus osas, milles ei võimalda esitada määruskaebust KrMS § 428 alusel

süüdimõistetulemõistetud vangistuse täitmisele pööramise kohta tehtud määruse peale. Kaebuseesitaja palus tühistada maakohtu määrus ja peatada R. Uzjakovileldkasuliku töö tegemise tähtaja kulgemine.

6. Tallinna Ringkonnakohustunnistas 7. jaanuari 2013. a määrusega KrMS § 385 p 26 põhiseadusega vastuolus olevaks osas, milles see ei võimalda esitada määruskaebust maakohtu täitmiskohtuniku KrMS § 428 alusel tehtud määrusepeale, millega pööratakse tingimisi kohaldamata jäetud vangistus KarS § 69 lg 9 alusel täitmisele. Ringkonnakohus võttis määruskaebuse menetlusse, jättes põhiseadusvastase sätte kohaldamata, ja edastas määrusepõhiseaduslikkuse järelevalve menetluse alustamiseks Riigikohtule. Ringkonnakohus leidis, et KarS § 69 lg 9 ja KrMS § 428 alusel tehtud määruste peale edasikaebeõiguse puudumine riivabebaproportsionaalselt põhiseaduse (PS) § 24 lg-s 5 tagatud põhiõigust. Ringkonnakohus jättis R. Uzjakovi kaitsja määruskaebuserahuldamata.

7. Riigikohtupõhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium peatas 5. märtsi 2013. a määrusega kohtuasjas menetluse kuni kohtulahendi tegemiseni Riigikohtu üldkogumenetluses olnud kriminaalajas nr 3-1-1-5-13.

## MENETLUSOSALISTE ARVAMUSED

8. **Riigikogu põhiseaduskomisjon**aktsepteeris Riigikohtu varasemaid otsuseid, millega KrMS § 385 p 26 on tunnistatud osaliselt põhiseadusvastaseks (Riigikohtu üldkogu 3. juuli 2012. a otsus kohtuasjas nr 3-1-1-18-12 ja 13. novembri 2012. a otsus kohtuasjas nr 3-1-1-45-12). Komisjon märkis siiski, et karistuse täitmisele pööramine ei ole uus iseseisev süüdimõistmine, vaid täitmiskohtunik pöörab täitmisele varasema kohtuotsusegamõistetud karistuse. Kohtuotsuse täitmisfaasis ei peaks olema edasikaebeõiguseriive ebaproportsionaalselt suur ega kaaluma üles kohtusüsteemi tõhususeeesmärki.

9. **Õiguskantsler**oli seisukohal, et KrMS § 385 p 26 on osas, milles välistab määruskaebuse esitamise KrMS § 428 alusel tehtud määruse peale, millegatühistatakse üldkasuliku töö kohaldamine ja pööratakse vangistus täitmisele, põhiseadusega vastuolus.

10. KrMS § 385 p 26 riivab PS § 15 lg 1 esimeses lauses tagatud põhiõigust ja PS § 24 lg-s 5 tagatud põhiõigust nende koostoimes. Riivepõhiseaduspärasuse kontrollimisel tuleb arvestada PS § 15 lg 1 esimeses lauses riive eesmärgile seatud kõrgemaid nõudeid, milleks on mõne muu põhiõiguse või muu põhiseadusliku õigusväärtuse tagamine. Kohtusüsteemiefektiivsuse ning selle kaudu ühtlasi ka isikute õiguste parem kaitse on legitiimne eesmärk, kuid ei kaalu üles põhiõigustele KrMS § 385 p-st 26 tulenevat riivet.

11. **Justiitsminister**leidis, et KrMS § 385 p 26 on põhiseadusega vastuolus. Kuigi sätte eesmärgiks oli kiirendada kohtumenetlust, muuta seda efektiivsemaks ning säästa ressursse, on sätte isiku õigusi liialt piirav. Olukorras, kus täitmiskohtuniku määrusegavõetakse isikult vabadus, peaks isikul olema kaebeõigus. Justiitsministeerium valmistab ette eelnõu kriminaalmenetluse seadustiku muutmiseks, millega muuhulgas tunnistatakse KrMS § 385 p 26 kehtetuks.

12. **Riigi peaprokuröri**oli seisukohal, et vaidlusalune sätte on põhiseadusega vastuolus. Seadusandjal on võimalik menetlusökonomilist eesmärki saavutada ka juhul, kui näiteks piiratakse määruskaebeõigust vähem isiku õigusi riivavatel juhtudel, seetõttu ei pruugi vaidlustatud sättest tulenev piirang olla vajalik. Arvestades mõju, mille täitmiskohtuniku määrus toob kaasa süüdimõistetute õiguste jaoks, peab kõrgema astme kohtul olema võimalik kontrollida täitmiskohtuniku otsusteõigsust. Seetõttu ei ole täitmiskohtuniku KrMS § 428 alusel tehtud määrusepeale määruskaebuse esitamise õiguse piirang mõeldukas.

## VAIDLUSALUNE SÄTE

13. Kriminaalmenetluse seadustiku § 385 p-s 26 on sätestatud:

„§ 385. Kohtumäärused, mida ei saa vaidlustada määruskaebuse lahendamise menetluses

Määruskaebust ei saa esitada järgmiste kohtumääruste peale:

[ - - ]

26) käesoleva seadustiku § 427 lõike 2 ja § 428 alusel süüdimõistetule mõistetud vangistuse täitmisele pööramise küsimuses tehtud määrus;

[ - - ].”

## KOLLEEGIUMI SEISUKOHT

14. Tallinna Ringkonnakohus tunnistab 7. jaanuari 2013. a määrusega KrMS § 385 p 26 põhiseadusega vastuolus olevaks osas, milles see ei võimalda esitada määruskaebust maakohtu täitmiskohtuniku KrMS § 428 alusel tehtud määrusepeale, millega pööratakse tingimisi kohaldamata jäetud vangistus KarS § 69 lg 9 alusel täitmisele, ja edastas määruse põhiseaduslikkuse järelevalvemenetluse alustamiseks Riigikohtule. Riigikohtu

põhiseaduslikkuse järelevalvekolleegium peatas 5. märtsi 2013. a määrusega praeguses kohtuasjasmenetluse kuni kohtulahendi tegemiseni Riigikohtu üldkogu menetluses olevaskriminaalasjas nr 3-1-1-5-13.

**15.**Riigikohtu üldkogutunnistas 30. aprilli 2013. a otsusega kohtuasjas nr 3-1-1-5-13 põhiseadusvastaseks ja kehtetuks KrMS § 385 p 26 osas, milles see eivõimalda esitada määruskaebust maakohtu täitmiskohtuniku KrMS § 428 lg 2 alusel tehtud määruse peale, millega pööratakse KarS § 69 lg 6 järgitaitmisele üldkasuliku tööga asendatud vangistus.

**16.**Kolleegium ei peavajalikuks korrata üldkogu 30. aprilli 2013. a otsuses kohtuasjas nr 3-1-1-5-13 toodud põhjendusi KrMS § 385 p 26 põhiseadusega vastuolu kohta. Tuginedespõhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse § 15 lg 1 p-le 5 tunnistab kolleegium, et KrMS § 385 p 26 oli Tallinna Ringkonnakohtu 7. jaanuari 2013. a määruse tegemise ajal põhiseadusega vastuolusosas, milles ei võimaldanud esitada määruskaebust maakohtu täitmiskohtuniku KrMS § 428 lg 2 alusel tehtud määruse peale, millega pööratakse KarS § 69 lg 6 järgi täitmisele üldkasuliku tööga asendatud vangistus.

Märt Rask, Tõnu Anton, Eerik Kergandberg, Lea Kivi, Jaak Luik